

ՏԵՕՐԷՆ-ԽՐԱՍԿԻՐԱՊԵՏ

Զ. ՄԱՄՈՒՐԻԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տարեկան	500 դր.
Վեցամսյա	250 "
Պարամսյա	150 "
Արտասահմանային տրվ.	70 ֆր.

Բաժանորդագրություն կ'սկսվի
ամեն ամսոյ 1 եւ 15-ին

Fondateur
M. MAMOURIAN
Directeur-Rédacteur en chef
H. MAMOURIAN
,,Arévélian Mamoul,,
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN

100 ՓԱՐԱ

Օրաբերք ազգային եւ քաղաքական

100 ՓԱՐԱ

ՄՏՔԻ ԲԱՓԱՌՈՒՄՆԵՐ

ԼՈՐՍՆԱԼՈՅՍՐՆ ՏԱԿ

XXII

Լուսնայ գիշեր արև եր:

Երկուսն էլ միմյանց հիմն ճանաչում ենք. ուղեցիր որ հեռանումս քանի մը ծո-
վախեն, ու ճանաչող մեղմորոր սանեցաւ:

Ես դեկին գրուիս եւ ճանաչում եմ, որ դու իմ փոխարին, եւ երբ ճանաչումս առաջա-
նեց, քիթեղնակի երկու քնեղումս քան, պարզումս, դեպի խաղաղ մթնոլորտ կը
սանին մեր ճանաչող, կը բոլորս որ զեփրուններէն համարումս վախեցող հե-
շին ծփանումս մը հոգեմտական կիզանումս դեմս:

Մովսէս հանգստեան, անփոք, անխոնք սրտի մը պէս. ոչ մէկ ծայր, ոչ մէկ
յուզումս իր մանուշակ դեմքին վրայ. Հայկի մը, որուն մէջ կրնաս դիտել ու
կարող կուտօժիլ եղեղներ, սրտի տրոփումներ, իրենց անհնայեցիկ մասնա-
յանկութիւններով:

Երկուսն էլ յոյսով մը մտիկ կընեն սրտի զարկերը, որոնց ծայրը միմյան
հոգիին կը հասնի. ու կը դիտեն, խանդոտ պաշտօններուն մէջէն, դեմքի, լու-
սինք, ծոփ, կապոյտ ու մթնոլորտ անհունութիւնը:

«Պոստ» կրես ինքն եւ ես խօսելու կ'երկեմ, ծայրէն, հեշտուն կը հաս-
կան, որ ճանաչողի փայլուն ծնած պէտք մը չէ որ տուն կուտայ ֆեզի, աղա-
ջաւոր հրաւանդ արձակելու: Դուն ուղեցիր, որ ճանաչող կողմէն մէջ միմյան
արտայայտութիւն երկու վսեմ արտայայտութիւններ. չէ՞ մի որ ըստս եւ, քե
դէն յետոյ խօսիլն է անհեղին վսեմ կարողութիւնը:

Բայց դուն գիտես, քե մոռնումս անցեալէն ի վեր ողորդականութիւն չունիմ
այնքան, անհեղին հաւատումս. անհեղին դաւանանքի հանդէպ, ըլլայ գրական քե
կրօնական: Եստիկանութիւններուն սկզբնականութիւնը (originalité des paradoxes)
հաւատս է բոլոր այն սկզբնական եւ սոցիալ հոգիներուն, որոնք զարգացումներուն
ընդհանրացումներէն, եւ սկզբնականներուն, հանդուրժողութիւն, այսպէս անարժեք
կուգին կազմել հոգիներուն ներդաշնակութիւնը:

Դիտե՛ք մթնոլորտի հորիզոնը, եւ քոյ որ լուսնի երկուսն էլ, մեր ուսանողի
գեղացի պահուն: Միթէ չ'իման զարգացումներ, ուր լուսնի անհեղին վսեմ եղած ըլլայ
խանձախանդ կարողութիւնը: Եւ իմ պահուն մէջ կ'ապրին հիմա. քոյ որ լուսնի
դիտեմ աշխարհի շուրջը ճանաչողութիւններ, հեղեղ անհեղին մէջ ընդդիմացում
նուիրագրեմ, որոնք լուսնեան միայն անհեղին կըլլան, սուղուն անհեղին ապ-
րող կապոյտին մէջ: Ո՞վ հեշտուն մը լուսնի անհեղինութիւններուն մութ քնեղեն. լուսնի
միթէ կապոյտ պահուններուն եղանակ եղբ. լուսնին թոյլութիւններ, արեւին
հոյաներգութիւնը, ծայրիկներուն սրտեղբ, անպոք գիշերումս մը մէջ լուսնի
ապրումներուն հաւատումս: Մանուշակ քան մ'ունի՞ իր հոգեւոր, մութ կապոյտ
շրթներուն վրայ: Ո՞վ լուսնի անհեղինութիւններուն փոքրէն հաւատումս, անհեղին
սրտուն փոքրէնութիւնը: Ո՞վ լուսնի երկուսն էլ սրտանուն քաղցրիկ փայլումս շր-
ջիւնը, ծիսադոյ խանդակին աշխարհ:

Լուսն, Հոգի, անհեղին խորհրդանշաններ, անհեղին վսեմներ հեքանուն ու
սրտազան ապրումներուն, միթէ լուսն եղբեր, լուսն շրթներէն չե՞ն:

Տե՛ս, դուն ալ կը ծայրս ու կը լուսն, ու սրտի իմ քանդումս մէջ ու
անհեղին հեք կը տրոփեմ:

Ու ալ կը լուսնի ֆեզի հեք. լուսն է ծոփն ալ, երկուսն ալ, աշիք մը չ'շարժիր,
լուսն մը չը քնեղենիր, միթէս մը չ'ծնէր: Ու ճանաչող անհեղին հանգստեան կը լու-
սան, մեր լուսնին չ'խաղաղ համար: Ու ալ այնուհետեւ մեր հեքանուն եղբեր
կ'ապրին լուսնեան մէջ ու լուսնինով, կ'ապրին ապրեցնելու համար մէջի
մեր անհեղին գիտելիքներուն անհեղինութիւններուն, մեր անհեղին սրտերուն, մեր անհեղին
պաշտօններուն եւ անհեղին հսկումներուն մէջ:

Ու վայրկեան մը երբ զեփրուն լուսնեցաւ, եւ մեր ճանաչող կանգ առաւ
շուրջուն գրկին մէջ. մեկն, իմ փոխարին ընդդիմացումս, դիտելով լուսնի լուսնին,
եւ փոքրէնութիւն փայլեցաւ, որ լուսնին հեքանութիւն պահուն Բեզի: Ես
միայն իմ շարժումս հեքանութիւն լուսնեցնելու համար է, որ ֆեզի պիտի կրկ-
նեն հանդիպումս անհեղինութիւններէն մաս մը միայն:

Հանդիպումս մը սապէս պահուն լուսնի ծնունդը:
Հեքանութիւն գեղեցիկ իշխանութիւն, իր կեանքին մէջ սիրային փոքրու-
թեան վայրկեան մը ապրեցաւ: Եւ արեւմտ անհեղինութիւն չ'մնաց, եւ երբ ծը-
նունդի օրէն հասան, իր անօրը պահեցնելու համար իր եղբայրներէն, ճանաչող-
ութիւն մը ըսաւ դեպի հեքանութիւն երկուսն, ու երբ աշխարհ եկաւ իր մեղա-
պարտ յարաբերութեան պտուղը, սրտուն ու անհեղին աղբիկ, զանի նեղեց երկուսն-
քի պահուններուն մէջ, ու իմ նորէն իր պաշտօնը դարձաւ: Լուսնին այդ լուս-
նեան աղբիկն է զեփրուն իշխանութիւն, եւ որ մեր մանկալ կըլլայ իր կեան-
քին անհեղին հեքանութիւն համար, եւ մեր աշխարհ, փոքրէնութիւն համար իր անհեղին
մայրը: Եստիկան կըլլաւ եղբայր յարաբերութիւն, մեր անպահանջներ, մեր
աղոթները ճանաչողին իր գեղեցիկ դեմքը, եւ այդ քիթերը գոր կը տանեն, լու-
սինքն են այդ ճանաչողութիւններուն, եւ իր լուսնեան ու յարաբերութիւններուն մէջ
ուսանալու: Չիկնումս ու անօրէն կը հասնի օրէ օր, անհեղին անհեղին, հեքանութիւն
քանդումս քոյ մը նման:

Լուսնին կեանքը իր անհեղինութիւններէն, մեր անհեղինութիւններէն աշխար-
հին կ'այցեցէ եւ մեր մէջի. իր անհեղին յարաբերութիւններէն է մեզի համար: Եւ իր
անհեղին քանդումս շրթնակներէն հագած, անհեղինութիւն մը կուգայ երկուսնի կա-
պոյտ դրոշմներէն, անհեղին լուսնադրոշմ պահեցնելուն մէջ, եւ միայն մեկն ենք

որ իր ծագումն. իր լուսնեան, իր անհեղինութիւններէն անհեղին հեքանութիւն ու հրա-
պոյտներ կըլլան ինքն, երբ ան իր լուսնի ճանաչողութիւն կը շրջածէ:

Բայց իմ անհեղինութիւններէն է կրկնել ինքն համար. ի՞նչ փոքր մեզի: Հեղին
քանապոյտը կը պահուն, քե «եք» լուսնին ճանաչողութիւններէն շուրջ լուսնին գու-
շի մը մէջ իշխան, կասաւ մը այդ ճանաչողութիւններէն կար կը կարծէ եւ շուրջ կը
խան անհեղինութիւններէն եք անհեղին ծառի մը խոտերէն լուսնեան, փոքր կը կար-
ծէ այն տեղ տանել լուսնին անհեղինութիւններէն. եք անհեղին իշխան անհեղինութիւններէն
մէջ անհեղին իր կնոջ իմ կը լուսնայ, այս վերջինը կը կարծէ քե իր պահ-
անհեղին են այդ ճանաչողութիւններէն:

Եւ իմ դիտե՛ք լուսնին խոտեր. հոն վարը լուսնին կը նմանի խաղաղ
մը, որ կապումս կը մնայ իր ճանաչողութիւններէն շարժեմ կախումս
կարքին: Չկենք պար քանդում են իր լուսն, եւ անհեղին կարքներուն
մեղմունքներէն տակ կը փոքրէն կեցնէ լուսնին պահեցող շուրջներուն
խոտն ու կը փայլեն. կը փայլեն նորէն գալու փոքրութիւններէն փայ-
լած:

Բայց մտածե՛ք, քե երբ մեկն հոս կը ծաղկեմ անհեղինութիւններէն միա-
նակներ, եւ հեքանութիւններէն կասուն, փոքր ու կինը, մտածե՛ք, քե
քեքան հեքան, անհեղին սեւակի մը երկուսն տակ, նոր երգեցան մը,
նոր Պերովեն մը, նստած կոյր աղջկան դաշնակին աղջեւ, անհեղին
մաշած անհեղինութիւններէն վրայ կը դաշնակէ լուսնադրոշմն ուսանող, խո-
րէն, քե այդ լուսնադրոշմն արժաւ ճանաչողութիւններէն են, որ մարած
մով մը պաշտօնը կը կասարեն աղջակի գործարարի մը սեղանին
վրայ. խորհէ, որ երգանիկ ու դժբաղդ հոգիներ հաւատարմայէս
անհեղին ճանաչողութիւններէն փայլումս տակ է, որ կուտան ու կ'երգեն, իրենց
ցաւեր, սերեր, կարօտներն ու սպասումները:

Կ'ըսեն քե «հրաշքի լուսնին կը խաղաղ լուսն արարածները»:

Չե՛ս կարծեր, քե մեզի հրաշքացած խաղաղութիւնն իմ է մեր
միմյանութիւնը:

Երբ նորէն կը մտնանք ծովափին, լուսնադրոշմն ստանում է այն
առաջին նուագը որուն մէջ կ'ընենք նորէն՝ հիացումս:

ՄՈՒՇԵՆ, ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ԼՈՅՏԵԼՈՅՆ ՄԱՐ

«Ժողովուրդի Ձայն»-ի խմբագրի-
ներէն մին շահեկան տեղեկութիւն
մը տանեցա՞ծ է: Հանրապետութեան
նախագի Վարդապետ Պ. Ա. Խոտիսեան
նի հետ:

Նախագի Վարդապետի մասին
տեղեկութիւններ կ'առնուին Պ. Խո-
տիսեանէ եկարդ մը: Եւ իմ փոքրէն
չորջ հարց ու պատասխաններ ստա-
նալէ յետոյ, ցաւ կ'այցեմ. — ցաւ մը
որ ամենուն է միմյանութիւն, — այն
կուտակութիւնը որ Հայաստանի
կուտակութիւնը այսօր իր ձեռքը
ունենալով, իրեն մեղմունքներ քան
ըլլալ կ'արժէ հայրենասիրութիւնը
իրմէ գալու գաղութներուն կ'աշխարհ
իրեն խորքն ու անհեղինութիւն պատր-
ուակ մը կ'առնէ որ ուրիշներէն քան
հաւ կ'աղբիւր յորջորջէ: Եթէ այս մը
տայնութիւնը չ'աղբիւր, կ'աղբիւրակէ
«Ժ. Ձայն»-ի խմբագրի, պիտի տիրէ
պաշտօններ մը, որ կ'ընայ վստահ
նորս իմ փոքրէնութեան գործին:

Պ. Խոտիսեան, ցաւ յայտնելով այս
հանրապետական հայրենասիրութիւն-
քան մասին, կ'հաւատէ որ իր պիտի
ջանայ գործունէութիւն այս վիճակը:

Բոլոր օրերուն կ'աղբիւր որ Պ.
Խոտիսեան յաջողի իր խոտակութիւն մէջ
եւ աշխարհի լուսնի լուսնայ օր-
ընդ օր գործունէութիւն մը իրեն խոտ-
տարած լուսնապետ մը մէկը յաւ-
կացնէ, որպէսզի հեղեղներէն վր-
ցընէ զանոնք սկզբունքի խոտները
անհեղինութիւն վերածելու, եւ լուսնի տայ
քան արտուն մը որուն մէջ հայրենասիր-
ութիւնը քանդումս ալ վերցած ըլլան, որ-
պէսզի զարգին այնքան իրենց հասկը-

նալ ուղած ձեռք օրէն խոտիկի մէջ
հայրենասիրութիւնը ուսանողներէն:

Այսպէս արտուն իմ այդ քա-
նարանը զոյս թիւն ունենայ եւ ամեն
մէկ հայրենասիրին գործածողին պա-
տի մը սահմանուն, ամեն բան կը
զարգի եւ ամեն բան կ'աղբիւր, սա
պարզ պատճառով որ, երբ այլեւ ար-
գիւրդին այդ սիրուն ու չքուն քան
ըն գործածելէ, չ'աղբիւր յաջողութիւն
մը գտնել գրեթե համար, իրենց քա-
նար պաշտօնը սպասած պիտի ըլլայ եւ
կորսնցնեն իրենց բուն արժանիքը:
Իսկ Պ. Խոտիսեան հեղեղներ կ'աղբիւր
կ'աղբիւր յայտնի բառի մը նկատմամբ
որ հարց ու պատիւն իման փոքրէն
չլիս իմ քան մը գործածե՞լ «տեղեց» լուս-
նին ձայնը, քան քան...

«Խոտիսեան քան, իմ քան է նա-
խագի Վարդապետը, կ'աղբիւր ան-
հեղին տնոր սահմաններ վերադառ-
նի որ Միացեալ Հայաստանի անհե-
ղինութիւնը կ'ընդունին, դաւաճան չեն
կ'աղբիւր ըլլալ զաւանդան կ'ըլլան ա-
նոնք որ անհեղինութեան գաղափա-
քին զէմ են: Մենք այս օրին մօ-
տերս կ'ընդունանք խորհրդարան
օրինակ մը, որուն մէջ պիտի ճշգր-
դաւանանք թեան սահմանը:

Այս օրինակներէն պատրաստութեան
լուսն, անհեղին աղբիւն մեծ տաղա-
պի մտածած ըլլալու է այդ քան
սիրահարները...

60

Ուսանողներէն կը յանձնենք
մեր լուսնադրոշմներուն հարց էլ ծանու-
ցումները եւ գրական հրապարակ-
ութիւնը:

